

Notat - Øvre Eiker Kulturminneråd

Vedr.: Rapport fra Kulturminnevernkurs 30/10-2008

Dato: Til møte 10/12-2008

Av: Bent Ek

Tid: Torsdag 30/10-2008, kl.10-15

Sted: Ål kulturhus

Arrangør: Buskerud fylkeskommune

Deltakere: Bent Ek

Nyere tids kulturminner

Turid Kolstadløkken

Definisjoner:

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

Verneverdig: kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer.

A. Fredede kulturminner:

Automatisk fredet, vedtaksfredet, eller forskriftsfredet (kun statlig eiendom). Til fredede bygninger gis det tilskudd til merkostnader ved antikvarisk istandsetting.

Saker som gjelder bygninger eldre enn 1850 skal sendes fylket til uttalelse.

Fredede kulturminner i Buskerud:

2006-2007: Tilstandsregistrering av fredede bygninger, 191 stykker i hele fylket

Tiltaksgruppe 1: 50 (kun behov for ordinært vedlikehold)

Tiltaksgruppe 2: 102 (behov for moderate utbedringer)

Tiltaksgruppe 3: 39 (behov for store utbedringer)

Politisk vedtatt mål at alle skal være i "tiltaksgruppe 1" innen 2020.

2007-2009: Fredningsgjennomgang (presisering av vedtak, ny dokumentasjon)

Planer for 2009: Etablere kompetansesenter for bygningsvern: skal drive med kurs, bygge opp nettverk, drive formidling av håndverkertjenester og starte istandsettingsprogram for fredete hus.

B. Verneverdige kulturminner

Verneverdien vurderes ut ifra:

- alder autentisitet
- sjeldenhet, representativitet
- kulturhistorie
- miljø

Fylkeskommunen uttaler seg hvis det er:

- bygninger eldre enn 1850
- ønske fra eier
- ønske fra kommunen

Vurderer:

- tilbakeføring (kreves dokumentasjon)
- utvidelse (synlig skille opprinnelig/nytt)
- riving
- nybygg i bevaringsverdige områder

I kommuneplanens arealdel kan kulturmiljøer reguleres som spesialområder til bevaring. Betegnelsen spesialområde byttes ut med "hensynssoner" fra 2009.

Fylket mangler ressurser til å følge opp enkeltsaker - oppfordrer kommunene til å utarbeide kommunedelplaner for kulturminnevern.

Eksempel på kommunedelplan fra Hurum:

- bygger på fagrapport fra NIKU
- gjennomførte vurdering av områder
- gjennomgang av alle sefrak-registrerte bygninger

Resultat: 400 bygninger, 20 miljøer og 2 veier som regulert som spesialområde – dette tas inn i reguleringsplaner (områder og enkeltbygninger).

Retningslinjer for spesialområder:

- forbyr riving
- anbefaler gjenbruk
- krever dokumentert tilbakeføring
- krever tilpassete nybygg
- anbefaler at det innhentes uttalelse fra kulturvernmyndighetene (fylket)

Muligheter for tilskudd:

- Riksantikvaren
- SMIL
- Kulturminnefondet
- UNI-fondet

Kulturlandskap

Jørn Jensen:

I praksis menes ofte "landbrukets kulturlandskap", består av dagliglivets kulturminner, inkludert botaniske lokaliteter

Kulturminner kan ikke fjernes uten at det får konsekvens for tilskuddene til landbrukseiendommer.

Det ble valgt ut 100 kulturlandskapsområder på landsbasis, seinere redusert til 20 – utarbeidet forvaltningsplan for disse. Dette skal være aktive jordbruksområder, ikke ”museumsjordbruk”.

Arkeologiske kulturminner *Inger Liv Gøytil Lund*

Etter §4 i Kulturminneloven skal det være en sikringssone på minimum 5 meter rundt fredede kulturminner. Bare Riksantikvaren kan gi dispensasjon fra forbudet mot inngrep.

Utsatte anlegg:

- fangstanlegg
- kullgroper/jernframstilling
- tufter
- rydningsrøyser
- fossile åkre
- gravhauger

Plantyper

- kommuneplan
- kommunedelplan
- reguleringsplan
- bebyggelsesplan-
- nydyrking
- landbruksveger,
- vannledning, krefledning m.m.

Utbygger må betale for de arkeologiske utgravningene dersom det dreier seg om et areal på mer enn 15 mål (innenfor en 5 årsperiode) – mange har misforstått dette.

Fylket ønsker planer til uttalelse fra kommunene på tidlig stadium. Det er en fordel med arkeologisk registrering på varselstadiet - kommunene kan kreve dette, men fylkeskommunen først kan kreve dette når planen legges ut til offentlig høring.

Det arbeides med en funnbase, kartfestede oldtidsfunn fra bronsealder og framover - kommunene vil få tilgang til denne.

Problem ved store arealplaner: kan regulere deler til spesialområde (undersøkes først ved endring i bruken) - men viktig å avklare hele området.

Relevans for Kulturminnerrådet og Eiker Arkiv:

Kulturminnerrådet bør følge opp de mulighetene det planlagte kompetansesenteret gir for veiledning til eiere av verneverdige hus.

Rådet bør sette seg bedre inn i reglene for kulturminner på landbrukseiendommer og praktiseringen av dette (eventuelt tema for seminar).

Rådet bør sette seg bedre inn i reglene for tilskudd fra Kulturminnefondet, SMIL-midler og UNI-fondet.

Eiker Arkiv må sikres tilgang til basen over funnsteder når den er ferdig.

Rådet bør sette seg inn i den nye Plan-og bygningsloven.

Viktigheten av å komme i gang med arbeidet med en kommunedelplan for kulturminner blir stadig understreket – vil gi et grunnlag for hvilke saker som bør sendes fylket til uttalelse og behandles av Kulturminnerådet.